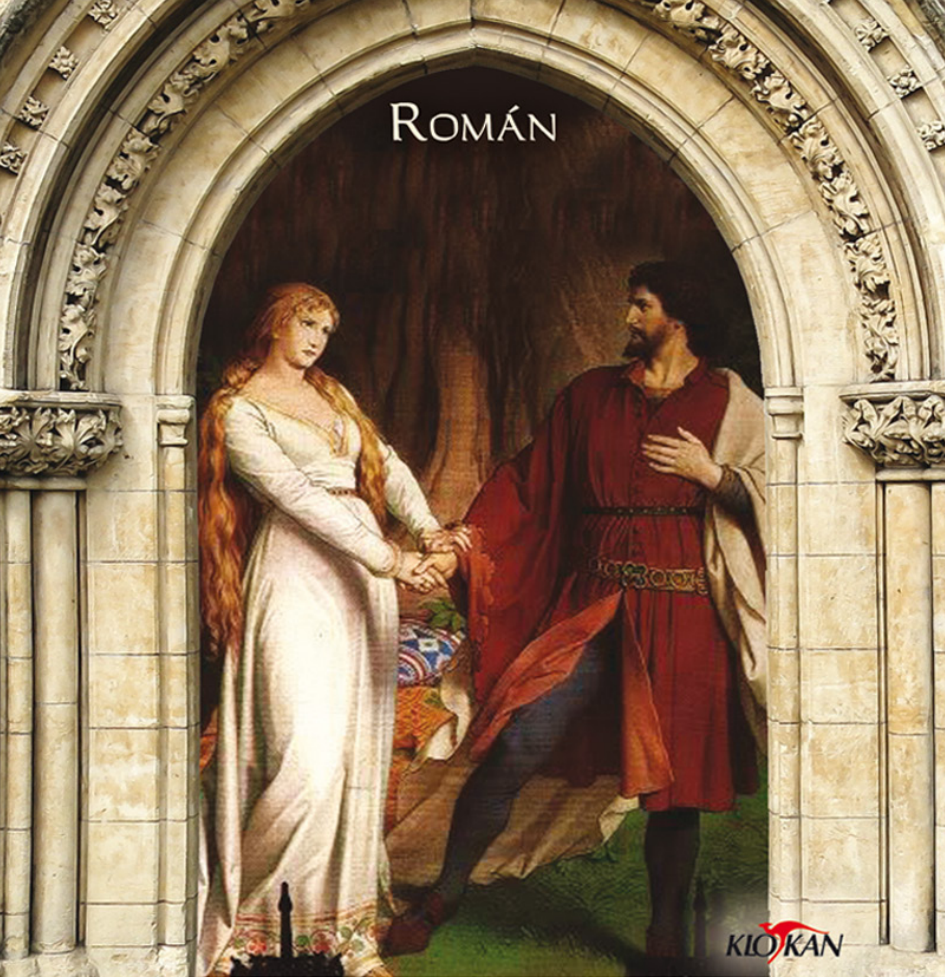

ROMÁN

MELITA DENKOVÁ

POSLEDNÍ PŘEMYSLOVNA

VZDOR A LÁSKA PRINCEZNY ANEŽKY

Copyright © Melita Denková, 2023

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Melita Denková, 2023

Redakční úprava Johana Malá

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,

v edici Klokán, 2023

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7695-043-6

KNÍHA PRVNÍ

DVĚ KRÁLOVNY

KVĚTEN 1315

KAPITOLA 1

ŠIMŠI ŠIMŠI HÚ, ZPÍVÁ VÍTR POLETAVÝ

14. KVĚTEN 1315,
NA CESTĚ K HRADCI

Úzkým lesním úvozem, kde nebe zakrývaly staleté borovice, kodrcaly tři vozy zakryté plachtami, tažené krátkonohými koníky s huňatými boky. Na kozlíku prvního seděl přihrbený muž s cůpkem a zlatou náušnicí v levém uchu – principál tlupy kejklířů. V jedné ruce držel opratě, ve druhé bič.

Když vozy vyjely z lesa, nad krajem zahlaholilo klekání. Principál zastrčil bič, nedbale se pokřivoval a s pohledem na louku plnou pampelišek potěšeně mlaskl.

Nemyslel na ranní modlitbu; napadlo ho zlato.

„Čeká nás dobrej čas,“ zabručel. „Králka Rejčka je štedrá a její princeznička, hezoučká jako míšeňský jablíčko, má naše špásovný kousky ráda.“ Potutelně se usmál. „Až moc ráda na tak vznešenou holčinu. Óch...“ Pravačkou klesl k pasu a hřbetem klepl na měšec. „Už teď cejtím, jak se zase nafoukne. Ba jo, čeká nás dobrej čas. Zvlášť když pro nás paní králka vzkázala tak brzy... I to je dobrý znamení.“

„A co ty špatný,“ zahučel za jeho zády hubený stařec v hnědém plášti. Měl dlouhé bílé vousy, temné smutné oči s těžkými víčky, na hlavě hladké jako vajíčko trůnila odřená sametová čapka. „Spěcháme v nečasech přes hory a doly, promočený jsme na niť a nakonec tamhle hlupák Blábol převrhne vozejk rovnou na hrázi špinavýho rybníka.“

„Udělal bys líp, kdybys mlčel,“ ozval se kočí druhého vozu, břichatý chlapík s brunátným nosem. „Já na znamení držím, ale to žádný znamení nebylo. Hrázku rozmočily deště a dá rozum, že ušlechtilý koník jako Luna nedokáže tancovat v mazlavém bahně.“

„Zvlášť když kočímu zamotá hlavu kořalka,“ nevrle hodil přes rameno principál.

„Franci, tohleto neříkej,“ ohradil se Blábol. „Neměl jsem v sobě ani kapku.“

„A proč jsi při tom neštěstí zpíval z plnejch plic?“ vztekla se rozkřikl hubený stařec.

„Musím si někdy cvičit hlas i veršování.“

„No, nestálo to za to, ožralo!“ Stařec sklopil těžká víčka a trpce se ušklíbl. „Teď máme všechno mokrý... Druhý šaty i všechny věci důležitý na produkci.“

„Však uschnou. A tolik zas neumíš, Kytko,“ rozřehtal se břicháč. „Nebejt naší Andělíny, neštěk by po nás pes. Nemám pravdu, krásná Andělínko,“ obrátil se k drobnému děvčátku usazenému pod pestrou plachtou vozu. „Tak řekni něco.“

Děvče mlčelo.

„Tahle nás drží nad vodou,“ dodal Blábol. „Naše lehkonohá kráska.“

Ostre zafoukal vítr. Hubený stařec se schoulil do sebe, rozkašlal se a sykl:

„Ty mi o vodě raděj nemluv. A taky neříkej, že já něco neumím, když jsi nic neviděl a víš houby. Jenže když jsou věci mokrý...“ Řeč přerušil záchvat kašle.

„Mý šaty taky,“ konečně promluvila Andělína. „Ty pěkný, jak jsou celý jako stříbrný.“

Z třetího vozu se ozval smích, zatrylkovala flétna a přidal se bubínek. Pištec hledal melodii, lehkou a svižnou jako hvízdání větru, a Blábol se přidral zpěvem.

*„Šimši šimši hú,
zpívá vítr poletavý,
šimši šimši hú,
že ti shodí čapku z hlavy,
tralala tralílije,
že na tebe vodu lije,
šimši šimši hú,
že si s tebou hrál
a smůlu ti přál...“*

Stařec si narazil čapku na ucho a stiskl tenké rty, jako by se rozhodoval, jestli má výsměch přeslechnout nebo zpěvákovi, který si cvičil veršování na něm, jednu vrazit.

„Drž hubu, Blábole,“ ozval se principál. „Už tě mám taky plný zuby. Nestrpím tady rozbroje... Prrr!“

Koníci se zastavili. Principál seskočil z kozlíku a opravoval něco na postroji.

„Máme ještě daleko?“ zeptal se stařec. Střelil pohledem po rudonosém Blábolovi a třel si paže. „Po dešti jsem se ještě nezahřál a od sezení mám otlačený zadek. Skoro už lituju, že jsem se k vám přidal, Špíno.“

„Buď rád, že se vezeš,“ zabručel principál. „Našinců bude v Hradci víc, slezou se ze široka zdaleka a každě šlapal po svejch... A už se dočkáš. Neslyšels zvon? Bimbal z novýho krásnýho kostela Svatýho ducha, co dala postavit paní králka. Eště jeden les a uvidíš hradecký hradby.“

„Bim bam, bim bam, jsme tam, jsme tam,“ zas zanotoval Blábol.

Principál Špína ho zpražil pohledem, vyskočil na kozlík a práskl bičem, až se to rozlehlo.

„Hyjé!“

KAPITOLA 2

VYHLÍŽÍM KEJKLÍŘE!

14. KVĚTEN 1315,
HRADEC

Princezna Anežka se vrtěla na nizoučké stoličce, nad ní stála malá baculatá osůbka s bílým čepcem, z něhož vyklouzl na záda černý cop prokvetlý šedinami; v ruce držela perleťový hřeben a mračila se.

„Skáčeš jak blecha, panno. Poseď chvíli v klidu, jinak tě neučešu. Proč pořád cukáš hlavou?“

„Když ty mě taháš, Zuzičko,“ hihňala se Anežka a zaklonila se, aby dobře viděla do tváře nad sebou.

Chůva Zuzana položila ruku na křehký dívčí krček, pořádně ho zesponu stiskla a odsekla:

„Přestanu tahat, až se přestaneš kroutit jako žížala!“

„Tak jsem žížala nebo blecha?“

„Čerchmant!“

Vtom se zvenku ozval hluk – směs mužských hlasů a koňského řehání, tlumená oknem s mnoha tabulkami vyplněnými tlustým sklem.

Princezna setřásla chůvinu ruku a napřímila se, v očích napjatý výraz. Pak vyskočila ze stoličky, přeběhla k okennímu výklenku, vyhoupla se na schůdek a prudce rozrazila okno dokořán.

Po dlažbě podlahy se rozlilo sluneční světlo. Paprsek dosáhl až ke staré dámě usazené ve stínech v koutě, vévodkyni Grifně.

Měla kolem dlaně obtočený růženec, ale myšlenkami byla daleko od modliteb. Už chvíli poslouchala hašteření chůvy s princeznou a usmívala se.

Anežka přelétla pohledem hemžení hradní čeledi na nádvoří a dychtivě upřela oči k bráně. Projížděla tudy družina jezdců. V čele klusal muž s plavými vousy, na černých vlasech mu seděl baret zdobený pavím perem.

„Zase nic,“ zamumlala Anežka, „zase nikdo zvláštní, jenom pan Jindřich.“

Královský maršálek a nejvyšší podkomoří Jindřich z Lipé přijížděl do hradeckého paláce často, trávil celé dny s mamičkou – žádný div, že dorazil na zítřejší oslavu Anežčiných narozenin, když se kvůli němu pořádá o měsíc dřív, protože on brzy odjíždí s králem a mamá ho prý nemůže na slavnosti postrádat.

„Někdo ti chybí?“ ozvala se vévodkyně pobaveně. „Hostů už se snad sjelo dost.“

„Hostů...“ Anežka přezíravě ohrnula rty. „Kdo o ně stojí. Nic neumějí, jenom jíst a pít. Vyhlížím kejklíře. Mamá mi slíbila, že určitě pozve ty s Andělinou jako loni, jenže – co když zmeškají, když se letos kvůli panu Jindřichovi tak hloupě spěchá. Všechno mi zkazí a já –“

Nedokončila, náhle se odrazila od výstupku okna, smotaná do klubka prolétla vzduchem a v příštím okamžiku už stála na podlaze, přímo před Grifinou.

Zářila šťastnou pýchou.

„Fuj!“ vyjekla Zuzana a pokřižovala se hřebenem tak prudce, až perleť zablýskla.

„Tohle mě naučili.“ Anežka udělala před starou dámou poklonu a přidala strnulý úsměv, loni odkoukaný od Anděliny. „Letos se chci naučit ještě víc.“

Ať už si vévodkyně myslela cokoli, po prvním úleku se dokázala opanovat, jen vrhla tázavý pohled po chůvě. Zuzana odmítavě zamávala rukou s hřebenem.

„Jasná paní, přísahám – nemám potuchy, že se princeznička něčím tak hříšným někdy zabývala.“

„Dobrá, však já taky ne. Přitom si myslím, že ji mám prokouknutou skrz naskrz,“ řekla Grifina spíš pro sebe a obrátila se k Anežce.

„Co když matka zjistila, jakou marnost tě naučili, a nepozve je vůbec?“

„Ne, mamá sliby plní. A neví nic!“ vyhrkla Anežka, na tváři výraz blažené bezstarostnosti. „Ó, věřím, že všechno bude jako loni, všechno, co se mi líbilo – medová srdíčka k snídani, zpěv, tanec, oheň a Andělína, jen toho možná bude ještě víc. Vždyť už mi bude deset let! Víš, paní babičko, kolik je to dnů? Tři tisíce šest set padesát! A hodin...“

„To je hlavní věc, když jindy počítání zrovna nemiluješ,“ vpadla jí do řeči Grifina. „A na desetiletou dámu máš divné způsoby. Nestačím se divit.“

Anežka přešlápla.

„Ty se zlobíš, paní babičko.“ Sklopila hlavu. „Škoda. Myslela jsem, že by se ti mohlo líbit, jak jsem...“ Vzhledla a opatrně přidala: „Šikovná. Víš, není to jenom tak otočit se ve vzduchu. Říká se tomu...“

„Věřím, že kejklíři svým rejdům nějak říkají,“ usekla Grifina a odvrátila se.

„Salto,“ stihla špitnout Anežka.

Vévodkyně se ušklíbla, ale spíš sama sobě. Beztak jen mlátí prázdnou slámu... Vždyť vlastně neví, jestli se jí chce zlobit nebo smát.

Anežka.

Pořád víc dítě než dívka. Dětství končí v sedmi, v deseti je správný čas myslet na zasnuby, a ji to ani nenapadne. Je jako pacholík, člověk ji najde spíš v koruně stromu nebo v koňském sedle než u vyšívacího rámu. Miluje vítr ve vlasech a nebezpečí... Klidně se prochází po hradbě nebo vy-leze na střechu.

„Je dítě vzduchu, to je její živel. Má ptačí náтуру,“ s úsměvem o ní říká matka Alžběta Rejčka, „chybí jí jenom křídla.“

Nedá se přehlédnout, jakou radostí ji naplňuje každý pohled na dcerku; má na mateřskou pýchu plné právo, bohužel Anežce zakáže máloco a málokdy ji pokárá, a co si dítě vzduchu usmyslí, taky provede.

Svéhlavá, sebevědomá. Rozhodně nikdy skromná.

Rozmazlená.

Vlastně ji rozmazlují všichni.

A ty, Grifino, přiznej si, že ty taky. Protože navzdory tomu, že má svou hlavu, je tak roztomilá, že se na ni nedokážeš ani pořádně zamračit. Chůva Zuzana dokáže aspoň to.

„Ale... k čemu je ti to dobré?“ dodala vévodkyně s pocitem, že by měla přidat něco důraznějšího, „urozené dívky ve tvém věku myslí na vdavky a nepaktují se s kejklíři. Máš čas, aby to s tebou vzalo nějaký konec.“

Z nádvoří se opět ozval halas: práskání biče, tenký hlas flétny, výkřiky.

Anežka otevřela oči dokořán, zkroušený výraz se naráz proměnil v nadšení.

„Přece přijeli!“ vydechla, jako blesk přelétla k oknu, opřela se pažemi o rám, trochu se vyklonila a očima hltala obrázek dole: krásná Andělína stála na hřbetě chlupatého koníka a objížděla nádvoří.

Flétna zatrylkovala a přišel další div.

Stařec v hnědém hábitu – na temeni hlavy holé jako vajíčko mu seděla malinká kulatá čapka – vztáhl ruce a vyčaroval ze vzduchu květinu. Flétna vesele zpívala a květina jako třepetavý motýl kroužila vzduchem.

Principálovi kejklířské chásky neušlo, kdo stojí v okně. Mazlivě se dotkl prsty měšce, seskočil z kozlíku a s pohledem vzhůru vysekl hlubokou poklonu.

Anežka nedala najevo, že ho vidí; kvůli babičce se rozhodla chovat jako dáma.

Pozorovala starce s čepičkou. Tajemnými gesty ovládal květinu – teď rejčila po nádvoří, kde už se seběhli čumilové z hradní čeledi, stejně okouzlení jako urozená panna v okně. Párek mladé chasy zavýskl radostí a zatočil se jako u muziky.

Flétna zmlkla, květina dotančila, Andělína sklouzla z koníka a uklonila se.

Anežka přivřela oči, jako by si chtěla obrázek krasojedkyně schovat za víčky. Kéž by to uměla taky! Na koni jezdí dobře, ale tohle... Ach!

Konečně se obrátila, vzala sukni do špetky a sestoupila ze schůdku výklenku, tentokrát s grácií královny scházející ze schůdků trůnu a vznešeně se nesla ke stoličce, kde pořád stála zamračená chůva.

„Tak, teď mě můžeš česat, Zuzano,“ řekla vážně. „Teď už se ani nehnu.“

KAPITOLA 3

SKLIĎ TEN NEPOŘÁDEK, TRUDO

14. KVĚTEN 1315, HRADEC

„Hedvábí...“ Alžběta Rejčka mnula hebkou látku mezi prsty. „Co myslíš, Trudo, mám ho koupit?“

Stály s komornou Gertrudou u okna, před sebou dvě ob-
jemné truhly z obyčejného smrkového dřeva; včera do hra-
deckého paláce dorazil kupec ve flanderském kroji, a když
ukázal svoje zboží, Alžběta nařídila, ať se zdrží, aby se
mohla probrat jeho poklady důkladněji.

Voněly dálkami. Mořem. Orientem... Několik věcí už odložila stranou.

Temně zelený sametový plášť pro sebe, protože zelená je barva lásky a věrnosti; měl nejnovější střih, nepřetahoval se přes hlavu, ale spíнал na prsou... Pár ostruh z Toleda s dlouhými hroty a vysokými, dovnitř zahnutými chrániči, aby šetřily Achillovu šlachu, když jezdec prudce pobodne koně; ostruhy byly bohatě gravírované, s vyrytým heslem *vae victis*, běda přemoženým... A pořád bylo co vybírat.

Gertruda nakrčila nos. „Ne, Milosti, je moc růžové... a špatně růžové. Nehezky.“

„Když to říkáš ty.“

Otevřenými dveřmi vběhl Alžbětin berberský chrt. Tlučeně štěkl, protáhl se kolem zdi jako kočka, zavrčel a usadil se na kusu stříbřité kožešiny s veverčí hlavičkou, co spadla na zem.

„*Oh là là...* To se ti líbí, *ne'est pas*? Chytrý pes.“ Komorná podržela bílého chrta mezi ušima, přitom si všimla objemné stříbrné schránky v rohu menší truhly. Zvedla víko. Spatřila miniaturní lahvičky s parfémy, řetízky tenké jako pavoučí vlákno, lokty malínské krajky, zlaté stužky, ozdobné hřebínky do vlasů... Šťastně vypískla a začala si věci prohlížet.

„Říkáš, že Kleopatra má lepší vkus než já?“ Alžběta pustila hedvábí a ušklíbla se. „Jenže tady nemá co dělat... Jdi, Kleo, tohle se tě netýká.“ Pohládila úzkou chrtí hlavu, zvedla veverčí kožešinu a položila ji na křeslo, zdobené na vrcholu řezbou lva. „Vyhod' ji, Trudo. A přivři dveře, ale nezavírej docela.“

Komorná s rukama plnými cetek vyhnala chrta za dveře; když byl venku, naklonila se nad truhlou, v níž se probírala paní.

„Uzda vyšívaná zlatem. Hmm... Roztomilý kousek.“

„Co tahle sedlová pokrývka? Jak se ti líbí, Trudo?“

„Proč ne, Milosti. A když už princezna dostane nového koně...“

„A k tomu třeba nový plášť. Podšitý,“ Alžběta pohlédla ke křeslu, „stříbrnou veverkou... Nebo raději kabátek? Víím, že si přeje soukennou kamizolku podobnou mojí lovecké.“

Vzala kus flanderského sukna a pozvedla látku proti oknu.

„Taky divná barva, paní,“ prohlásila Gertruda a její korálkové oči zkoumavě těkaly po hebkém tenkém suknu s lesklým vlasem. „Trochu jako kropenatá – nic pro křehké děvčátko. Spíš se hodí pro úctyhodnou matronu, co vypadá, kvá kvá...,“ zakolébala se, „jako vykrmená kachna.“ Živou tvář přeběhl zlomyslný úsměv. „Řeknu to rovnou. Pro Aňu.“

„Že tě nemrzí takhle mluvit,“ utrhla se Alžběta.

Gertruda přezírala kulaťoučkou Aňu, komornou vévodkyně Grifiny – a Aňa zase přezdila Gertrudu na paní Olala a smála se, že natřásá hubený zadek jako třasořitka.

„No, Aně by se to asi zdálo moc lesklé.“ Alžběta hodila sukno zpátky.

„*Tant pis pour elle!*“ zazpívala Gertruda. „Pokud si někdo nechce polepšit a oblékat se jaksepatří...“ Lítostivě zamávala lokty jako křídly.

Konipásek a kachna, ty dvě si nemají co vyčítat... Alžběta málem vyprskla smíchy. Aňa je vycvičená od Grifiny; vévodkyně někdy nejde pro slovo daleko, i když srdce má ze zlata... Co vlastně vyberu pro ni?

Stočila pohled k flanderským pokladům. Mě asi nikdy neomrzí pořizovat si nové věci, ale Grifinu těší už jenom jediné: dělat Anežce babičku. Prý je to její poslední posílání a pak jí zbývá pouze cesta do království nebeského.

Alžběta roztržitě sáhla po sametových střeviscích a vtom... Zvenku se ozvaly rázné kroky, doprovázené cinkáním ostruh. Strnula, do bledé tváře jí vproudila krev.

„Sklid' ten nepořádek, Trudo,“ zamumlala. Myšlenky prudce změnily směr a sama začala páté přes deváté házet věci zpět do truhel, „a příkaž v kuchyni, ať sem přinesou pečení, nejlíp pořádný kus zvěřiny. A víno, pánovo uher-ské – však kuchmistr už bude vědět.“

Dveře se rozlétly.

Alžběta spěšně zavřela truhly, Gertruda s rukama pl-nýma krajek ucouvla do stínu a ukláněla se.

Do komnaty vešel královský maršálek a správce králov-ských majetků, pan podkomoří Jindřich z Lipé.

Jeho zjev jako by vypovídal o tom, že se nebojí námahy a nepohody, že umí rozkazovat, ale že stejně dobře umí no-sit drahý oděv kavalíra.

Hrdé držení těla, svalnatá postava.

Výrazná tvář. Kolmá hluboká vráska mezi tmavými ob-louky hustého obočí působila přísně, stejně tak pyšná ústa ve světlých vousech. Šedé oči zastíral mrak.

Gertruda s kradmým obdivným pohledem vyklouzla ze dveří a tiše za sebou zavřela.

KAPITOLA 4

KDYŽ MÁŠ PŘÍTELE, NEPŘÍTELE UŽ NEHLEDEJ

14. KVĚTEN 1315, HRADEC

„Má paní...“ Pan z Lipé smekl baret a s rukou na srdci sklonil vysokou postavu v hluboké pokloně.

Alžběta udělala dva rychlé kroky, vztáhla ruce a sevřela jeho tvář v dlaních.

„Vypadáš unaveně, Jindřichu... A přijíždíš pozdě, čekala jsem tě dřív, nejmíň o den.“ Zvedla hlavu a on ji políbil na rty a na oči.

„Já vím, já vím... a pokorně prosím za odpuštění.“ Pyšná ústa přelétl omluvný úsměv a rozzářil celou tvář. „Snad mě pochválíš aspoň za to, co vezu.“

Pan z Lipé hodil rozmáchlým gestem baret na křeslo k veverčí kožešině, za ním letěly jezdecké rukavice; sáhl do měšce u opasku a cosi schoval do sevřené pěsti. Když roztáhl prsty, na snědé zbrázděné dlani zasvítily dva šperky z bílých perel – prsten a náramek. V ornamentu na náramku, představujícím listy a květy, se třpytily ametysty.

„Pro Anežku,“ zamumlal.

„Rozmazluješ ji, pane.“ Alžběta sevřela jeho prsty kolem šperků a na okamžik si ruku lichotivě přitiskla ke tváři.

„Maličkost... Ale vhodná. Bílé perly jsou panenské. Můj zlatník narazil v Ungeltu na arabského kupce z Perského zálivu s vynikajícím zbožím.“

Pan z Lipé se pousmál jako člověk, jemuž vychází všechno vstříc, zvolna rozevřel dlaň a upustil náramek s prstýnkem vedle baretu a veverčí hlavičky.

„A když jsem zlatníkovi řekl, pro koho má perly zpracovat, ožil a spustil, že od Araba získal i jiný skvost...“ Jindřich znovu sáhl k pasu. „Napadlo mě, že mi chce vnutit, abych objednal ještě něco, protože se potřebuje zbavit zásob – drahých kamenů má jako smetí, ale křivdil jsem mu, jen mi chtěl vyjít vstříc. Tenhle šperk už byl hotový – a je opravdu jedinečný.“

Na mužské dlani teď ležela spona ve tvaru hvězdy. Střed tvořila černá perla, velká jako drobnější zrna černého hroznu z Alžbětiny vinice, v cípech jiskřily modré safíry.

„Jako stvořený pro tebe, paní.“

„Obě nás rozmazluješ... Je nádherná.“

Alžběta přešla k velkému oválu zrcadla z leštěného stříbra a přiložila si sponu na prsa.

„Je... ještě něco.“ Pan z Lipé se znenadání zajíkl, a když pokračoval, měl v hlase napětí. „Omluva, moje milá... Za to, že ti v poslední době věnuji méně času, než bych chtěl.“ Složil ruce na hrudi a zasmušile dodal:

„I teď jsem musel volit. Těch pár dnů, co zbývají před výpravou na Moravu, bych raději strávil s tebou, ale zdálo se mi nutné zajet domů, abych,“ zaváhal, jako když vybírá správná slova, „přehlédl rodinné záležitosti.“

Alžbětě se sevřelo hrdlo.

Jindřich z Lipé měl dva domovy.

Jeden v Záhvozdí; tam žije paní jménem Scholastika a řádka dětí, které spolu mají.

A hradecké sídlo královny-vdovy Alžběty Rejčky, kde se už třetím rokem objevoval tak často, jak jen mu to jeho postavení a služba králi dovolily.

U dvora nebyla nevěra zvláštností, urození záletníci často měli vedle manželky usazené na rodovém hradě i stálou milenkou, ale všeobecně se považovalo za moudřejší vztah příliš nevystavovat na odiv.

Jindřich a Alžběta už nic netajili.

Pro ně platilo jediné pravidlo. V hradeckém domově se nikdy nemluvilo o existenci druhého. A když to teď Jindřich přestoupil, navíc má ve tváři i v hlase únavu a napětí, podivně okolkuje výkladem o návštěvě zlatníka a jeho smetí drahých kamenů...

Něco se děje!

Alžběta se prudce obrátila.

„Myslíš, že výprava proti Czákovi může být nebezpečná?“ Pan z Lipé měl odjet s králem na Moravu, kde divoké roty bývalého uherského palatina, hraběte Matúše Czáka Trenčanského, vtrhly do kraje v okolí Uherského Hradiště.

„Neplaš se, moje milá. Tomu mizerovi vyprášíme kožich jako jiným.“

„Ale... něco se stalo, víd’?“ Přitiskla si bílou dlaň k hrudi. „Něco zlého.“

„Možná. Totiž, král...“ Jindřich se vyhnul jejímu pohledu a zamračil se na tapisérii na stěně. „Zdá se mi, že ztrácím jeho přízeň.“

Alžběta vydechla úlevou a přešla k zástěně, na níž visel nový plášť z temně zeleného sametu.

„Nesmysl,“ prohodila přes rameno, „vždyť tě teprve nedávno jmenoval podkomořím a kdekdo ví, že podléhá tvému kouzlu jako žena.“

„Jenže je stejně náladový.“ Jindřich se zašklebil. „Zničehonic se začal chovat divně... Věř mi, každý pohled na mě jako by ho dráždil.“

Alžběta vzala plášť, roztřepala cípy a přehodila si ho přes ramena, až samet zašustil jako sokolí křídla, a vrátila se k zrcadlu.

„Nelíbí se mi to,“ pokračoval Jindřich, „a chci tě poprosit, abys mě hned po slavnosti doprovodila do Prahy. Myslíím, že půvabná tchyně snáz než já z Jeho Milosti vytáhne, co mu přelítlo přes královský nos.“

Alžběta sepnula nový plášť novou sponou – kupodivu, jak se všechno k sobě hodí! – a začala upravovat samet do složité hry záhybů.

Letmo se ohlédla.

„Tak za to platíš touhle černou krásou, pane? Za trochu vyzvídání? Kvůli tomu mě uplácet nemusíš, pro mě je to hračka.“

„Vím. Tím spíš, že král má pro krásnou tchyni slabost.“

Znělo to hořce – a Alžběta se v duchu usmála, jako se usmíváme slabostem milovaných: Jindřich žárlil.

Muž obletovaný ženami, výjimečný, sebevědomý, hrdý, arogantní... a teď je její. Miluje ho a on miluje ji. Nevěděla,

jak on – pletkám se nikdy nevyhýbal – ale ona po dvou manželstvích milovala poprvé v životě.

A když žárlil, zdálo se jí to sladké.

„Jaká já jsem tchyně,“ pronesla lehkým tónem, „jen královna nevlastní matka a pro Elišku mrcha, která jí vzala otce. Zlá macecha.“ Neodolala a udělala na sebe do zrcadla zlostný obličej. „A mou krásu nepřeceňuj, Jeho Milost má slabost pro všechny sukně.“

„Dejme tomu,“ zavrčel Jindřich. Zase to znělo žárlivě. A suše podotkl: „Ovšem s výjimkou královniny, takže zlá macecha je v jeho očích tvůj další půvab. Pořád víc jsou s Eliškou jako pes a kočka.“

„*Tant pis pour elle.*“

Alžběta se pousmála, že jí při myšlence na královský pár bezděky vyklouzla z úst Gertrudina francouzská větička.

Zkušenými prsty stále upravovala záhyby pláště, myšlenky letěly dál.

Ano, tím hůř pro Elišku.

Kdysi zarputilé dítě, dnes umíněná žena. A Jan, uhlažený kavalír vychovaný u francouzského dvora.

Eliška se k manželovi chová hodně neobratně – ovšemže se hádají. Mimoto brzy slehne a celé království trápí otázka, jestli druhé dítě bude následník – tím spíš to trápí krále.

Třeba je tohle důvod nevlídnosti... *Každý pohled na mě jako by ho dráždil*, řekl Jindřich, jenže muži dobře neodhadnou spodní proudy mysli.

Co když Jan při pohledu na svého služebníka cítí závist? Královský pár rozdělují hokynářské hádky, zato hříšný poměr podkomořího je harmonický svazek. Král má povinnost plodit syny, pan z Lipé svobodně miluje.

Navíc Jindřichův dvůr a jeho osobní družina předčí leskem a početností královskou.

Ale Bože... Proč vůbec připisovat význam královým náladám? Jan se nemůže mračit do skonání světa, potřebuje obratného pana z Lipé mnohem víc, než pan z Lipé potřebuje nezkušeného panovníka.

Alžběta se otočila a uvědomila si, že přestala poslouchat. Provinile natáhla uši.

„... když máš přítele, nepřítele už nehledej. A kdyby věci došly příliš daleko,“ Jindřich mluvil váhavě, jako by při řeči pořád rozvažoval pro a proti svých úvah, „a já snad nakonec musel obhajovat svoje statky, hodil by se mi na severu spojenec. I proto jsem zajel domů a ještě dál, ke knížeti Lehnickému, a ten mě doprovodil do Javorska... Vévoda Javorský je skvělý mladík. Piastovec jako ty, udatný rytíř, přímý, veselý – a přitažlivý, neušlo mi, jak ho dámy hltají pohledy.“

„Odkdy záleží u spojenců na kráse?“ vyjekla Alžběta a prudce ucouvla od zrcadla.

Probůh, co všechno jí ušlo?

„Totiž,“ pan z Lipé natáhl ruku a dotkl se perel náramku, jako by zakrýval rozpaky, „uvažoval jsem, že on by mohl být další dárek pro Anežku.“

„A teď už nerozumím vůbec.“

„Ženich, moje milá.“

Alžběta rozepnula sponu, položila ji pod zrcadlo a shodila těžký samet z ramen.

Najednou ji polilo horko.

„Přece jenom mě děsíš... Ty všechno myslíš vážně?“

„Bohužel. Člověk nikdy neví, za čím ten roztěkaný Janek půjde, a raději se připravuji na nejhorší.“

„Doufám, že zbytečně, že důvod králova chování je celkem nevinný. Protože – “ Alžbětě se zatřásl hlas, „co se týče spojení s vévodou Javorským, já...“ Pozvedla ruce a zamávala, jako když se vymotává z neviditelné pavučiny. „Moc nerada bych Anežku vdávala tak brzy.“

Víc říct nedokázala.

Vyděsila se, když si uvědomila, že Jindřich by taky mohl mít oprávněné obavy, jenomže ještě horší se zdálo, kam v úvahách dospěl.

Úděl urozených dívek. Přicházejí na svět proto, aby posloužily něčím zájmům.

Ale její Anežka ne! Nesmí se vdát pro cizí užitek a za neznámého muže. Anežka musí manžela milovat. Anežka musí být šťastná. Je vychovaná ke štěstí.

Nesmí dopadnout jako kdysi její matka – dvanáctiletá princezna Richenza Piastovna, dítě provdané za Václava II., aby mu přineslo věnem polské království.

„Odpust, že jsem tě vylekal.“

Jindřich si uvědomil, že když chladnokrevně vážil možnosti, nechal se unést a myslel víc na sebe než na to bezstarostné děcko. Mimoto Alžbětu děsí vlastní zkušenost.

Došel k ní a políbil ji na čelo – ne jako milenec, ale slavnostně a vážně, jako líbá otec dceru.

„Nechci tě do ničeho nutit, a naši malou taky ne, to bych si vyčítal. A třeba máš pravdu a já se obávám zbytečně, člověk má někdy zbytečně velké oči.“ Pousmál se, ale v koutku úst mu zacukala žalostná vráska, jako by se vysmíval sám sobě a chtěl svoje obavy zlehčit, nebo se za ně styděl.

Alžbětě zase zatrnulo. Vlastně se vyhnul slovu strach; tak se to přece říká – že strach má velké oči.

Mocný, cílevědomý pan z Lipé... vážně má strach z *rozťkaného Janka*? On, přední zemský velmož, předák svého rodu, vzor šlechtice a rytíře...

Dveře se rozlétly a dovnitř vběhl chrt, asi trpělivě čekal na chodbě, za ním vešli dva panošové-stolníci s jídelními nosítky. Na nich cinkly dvě vysoké číše ve tvaru flétny, komnatou zavoněla pečeně.

Jídlonoši tázavě pohlédli na paní.

„Položte nosítka a jděte, obsloužím pana Jindřicha sama.“ Alžběta střelila pohledem k chrtovi a podrážděně dupla.

Panoši vycouvali, Alžběta vzala z podnosu džbán a nalévala temněrudé víno do číše. Jindřich se napil, uznale mlaskl a prohodil: „Moje tokajské...“ Rychle vzhlédl. „Ty si nenaliješ?“

„Zatím ne.“

Roztrhl chlebovou placku a pustil se do jídla. Dá se poznat, že je opravdu unavený. Spíš uštvaný. A hladový... Přesto spěchal ke mně, přemítala Alžběta. A ani nenaléhal, když jsem odmítla jeho návrh, ačkoliv to pro něho zřejmě znamená hodně, když mu uklouzlo slovo strach...

Ne, tak to neřekl, tohle napadlo mě.

Dívala se na jeho skloněnou hlavu. Na spáncích měl v černých vlasech šedé nitky.

„Ještě si o všem promluvíme v Praze,“ hlesla. „Až jak dopadnu jako vyzvědačka.“

Pan z Lipé polkl, kývl, v koutku úst mu zas zacukal letmý úsměv, a nepřítomně hodil chrtovi kus masa.

Nebylo na tom nic znepokojivého, přesto Alžbětě jako by přejel po páteři ledový prst. Anežku nesmím ztratit, Jindřicha nesmím ztratit! Dokážu obojí?

Vzala sponu, odložila ji do stříbrné schránky mezi ostatní klenoty od milence – už jí dal ve špercích celé jmění – a prudce zaklapla víko.

Ta šalebně krásná věc už ji netěšila; drahocenná perla se náhle zdála zlověstně černá.

KAPITOLA 5

PROČ MÁ KAŽDÁ VĚC SVOJE ALE?

14. KVĚTEN 1315, HRADEC

Do prostorné rohové komnaty se dvěma okny – jedno vedlo na nádvoří, druhé do zahrady, kde se procházeli tři pávi – proudil vlahý májový vzduch; jarní vůně se mísily s vůněmi z obrovské sklepní kuchyně, kde se už týden vařilo, peklo a smažilo, pařila drůbež a stahovala zvěřina.

Vévodkyně Grifina propustila komornou Aňu a zvolna přecházela mezi okny, až si vybrala výklenek, odkud viděla na nádvoří. Upřela nevnímavý pohled dolů, na hemžení hradní čeledi připravující zítřejší slavnost.

Všude ruch a shon... a palác plný hostů; jeden však nepřijede, letělo Grifině hlavou, a přitom by se slušelo, aby nechyběl: Anežčina nevlastní sestra, královna Eliška. Bohužel mezi nimi stojí nenávist, starší než nejmladší Přemyslovna – Eliščina dávná nenávist k maceše Alžbětě Rejčce.

Nenávist.

Vévodkyně Grifina zhluboka povzdychla. Cit mnohem trvalejší než láska –

Když se Václav II. o letnicích roku 1303 chystal obnovit manželský slib, který před třemi lety dal polské princezně Richenze Piastovně, Eliška na nevěstu divoce žárlila. Děti z prvního manželství často nevítají macechu, ale Eliška to vzala z gruntu, a její posměšky měly říznost

i vtip – a polská princezna se zas nesnažila sblížit s prostouřekou nevlastní dcerou, které se nezastavil jazýček a od níž mimo jiných naschválů a roztomilostí dostala hanlivé jméno Rejčka.

Dvě dívky blízké věkem si od první chvíle nepadly do oka – a s lety se jejich vztah jenom zhoršil.

A já... Grifina zvedla oči a upřela pohled do dálky, já kvůli Rejčce přijela do Čech, a spojila svůj život s oběma –

Jaro roku 1299. Tehdy Grifinu synovec král Václav II. povolal z vdovského sídla ve Starém Satzi s přáním, aby se postarala o jeho nevěstu, která mu přinese krásné věno – polský trůn.

„Chystám se oženit, jasná paní teto... S princeznou Richenzou Piastovnou, dcerou zavražděného Přemyslava Velkopolského. To zvíře Přemyslav – jednu manželku uškrtil, druhou utloukl – měl jako poslední, i když Bůh ví, že neprávem, na hlavě polskou korunu a jako jeho zeť ji teď můžu oprávněně žádat já... Jenom mám velké pochybnosti, že si ta malá Piastovna dokáže vést v úloze královny s důstojností, kterou kolem sebe nikdy nepoznala... a každý si pamatuje první královnu, mou dokonalou Gutu.“

„Dynastické svazky mají svá úskalí.“

„Jistě... Proto chci, aby princezna měla vedle sebe ženu, která by se jí ujala a vedla ji. Je ještě dítě... a bude potřebovat poučit o všem možném. A já ve svém okolí postrádám ženu tvých zkušeností, tvého rozhledu a tvé bystrosti, která by tomu děcku dokázala být matkou a oporou.“

„Lichotíš mi, Skrčku. Vhodná dáma by se jistě našla.“

„Nesmysl... Se žádnou nemůžu mluvit tak otevřeně jako s tebou. Mimoto znáš klepy vznešených kruhů, znáš tajnosti evropské politiky, znáš mé nepřátele – ne, jasná teto, žádná není taková jako ty!“

Žádná není jako ty! A pohled Václavových výmluvných očí... Ten skrček uměl přesvědčovat! Mimoto jsem ho měla ráda a úkol vypadal lákavě.

Vychovám budoucí královnu.

Ale –

Grifina nespokojeně potřásla hlavou.

Proč má každá věc svoje ale? A během uplynulých let bylo podobných *ale* na věrtele, a každé vždycky znamenalo zvrát k horšímu.

K pražskému dvoru Grifinu tenkrát doprovodila schovanka Anežka – a Václav II. se do ní zamiloval.

Princeznu Richenzu si sice vzal, toužil po polské koruně, jenomže miloval líbeznou černovlasou Anežku s temně modrýma očima, a navíc, jak se ukázalo, dvanáctiletá piastovská nevěsta byla mimořádně nehezké dítě.

Ženil se plný zlosti a tajně, o půlnoci v bazilice svatého Víta, pouze se čtyřmi svědky, a spěchal od oltáře jako hnáný běsy... Pár dnů zuřil a nakonec přikázal Grifině, aby novomanželku odvezla na hrad v Budyni.

„To má být královna? V každém ušlechtilém chovu se občas narodí albín, ale ona? Vypadá jako vychrtlé, nemocné kuře!“

Odjely.

Na cestě zděšená Richenza, bezmocná jako lupínek zmítaný větrem, začala blouznit. Ranhojič nedokázal nic lepšího než říct, že ji chytla hlavnička, což je zlá nemoc, která zapálí celé tělo, sežehne rozum a většinou končí neblaze.

A já... no, v první chvíli mě napadlo, že kdyby *nemocné kuře* zemřelo, pro moji Anežku by to třeba znamenalo výhru.

Hříšná myšlenka... Proto jsem ze všech sil sháněla pomoc. Rady si věděla teprve venkovská vědma Dorota

Pomahačka. Srazila horečky ledovými zábaly, kurýrovala vyhublé tělíčko bylinnými odvary a mastmi, a když se dívka dostala z nejhoršího, vykrmila ji kozím mlékem, pivem a medem.

Skoro rok trvalo, než se Richenza docela vykřesala, ale pak najednou rostla do krásy severských královen – její matka byla švédská princezna Rixa.

A já pak sehnala komornou Gertrudu, která přijela z Francie, a vyprávěním o dvoře Filipa Sličného a francouzských dámách otevřela zapuzené královně Richenze nové obzory.

Oh là là!

Však jsem se k tomu párkrát připletla...

„Držení těla, chůze... to všechno je u dámy nesmírně důležité... Vždyť ty se, paní Richenzo, nebudeš pohybovat jenom na hladkých podlahách hradních sálů – a jako královna musíš umět projít ladně tam, kde jiné klopýtají,“ štěbetala Gertruda a významně kmitala víčky. „Tak prosím... Jdi zlehka, zlehounka, jako když labuť pluje po jezeře...“

A Richenza poslušně plula, hebká sukýnka šatů ušitá Gertrudou podle francouzské módy se ladně vlnila.

„Bon... Krásné... Teď ještě přidej úsměv, paní. No, nekoukej tak přísně, jako bys mě kárala, já vím, že se labuť neusmívají – ale dámy ano. Úsměv je ženská zbraň... A k tomu pohled zpod řas... Tak prosím... Mírný tajemný úsměv něco slibuje i zakazuje a budí v kavalírovi lásku i oddanost... Jakmile k sobě dáma úsměvem přivábí pozornost mužských očí, už si s kavalírem může jen hrát... Pán taje jako vosk, i udatný rytíř, před nímž se všichni třesou, je jenom její loutka... Oh là là! Kolik velmožů si bude zoufat, když je neobdaříš milostí své přízně! I já bych ti nejraději padla k nohám a zemřela láskou.“ Ladným pohybem ruky naznačila pád na podlahu.

Gertruda!